

Sygn. akt II Ca 683/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

K., dnia 16 marca 2017 r.

Sąd Okręgowy w Kaliszu II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Wojciech Vogt (spr.)
Sędziowie:	SSO Janusz Roszewski SSO Barbara Mokras
Protokolant:	st. sekr. sąd. Jolanta Bąk

po rozpoznaniu w dniu 16 marca 2017r. w Kaliszu

na rozprawie

sprawy z powództwa D. N.

przeciwko L. Ł.

o zapłatę

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Rejonowego w Ostrzeszowie

z dnia 27 października 2016r. sygn. akt I C 128/15

I. zmienia punkty 1, 2 i 3 zaskarżonego wyrok i nadaje im następujące brzmienie:

1. zasądza od pozwanej L. Ł. na rzecz powódki D. N. kwotę 15.534 zł (piętnaście tysięcy pięćset trzydzieści cztery zł) z odsetkami ustawowymi od dnia 4 grudnia 2014 r. do dnia 31 grudnia 2015 r. i z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 r. ,

2. oddala powództwo w pozostałej części,

3. zasądza od powódki D. N. na rzecz pozwanej L. Ł. kwotę 816 zł tytułem zwrotu kosztów procesu

II. w pozostałym zakresie oddala apelację,

III. zasądza od powódki na rzecz pozwanej kwotę 800 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego,

IV. nie obciąża stron pozostałymi kosztami postępowania.

SSO Barbara Mokras SSO Wojciech Vogt SSO Janusz Roszewski

Dnia 24 marca 2017 roku

II Ca 683/16

UZASADNIENIE

D. N. w pozwie z dnia 26 maja 2014 roku skierowanym przeciwko L. Ł. wystąpiła o zasądzenie kwoty 45.000 złotych z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty oraz kosztami postępowania.

Pozwana nie uznała powództwa, wniosła o jego oddalenie i zasądzenie kosztów procesu.

Sąd Rejonowy w Kępnie wyrokiem z dnia 22 października 2016 r. zasądził od pozwanej L. Ł. na rzecz powódki D. N. kwotę 4.733,12 zł ze stosownymi odsetkami od dnia 4 grudnia 2014 r. i orzekł o kosztach postępowania.

Rozstrzygnięcie swoje oparł na następujących ustaleniach:

J. M. i M. M. byli na zasadach wspólności majątkowej małżeńskiej właścicielami gospodarstwa rolnego o wartości 577.320 złotych (odpisy z ksiąg wieczystych k. 15-22, opinia biegłego S. W. k. 112-201).

Postanowieniem z dnia 7 grudnia 2004 roku w sprawie sygn.. akt I Ns 314/04 Sąd Rejonowy w Ostrzeszowie stwierdził, że spadek po M. M. zmarłej dnia 26.10.1994r. w O. ostatnio stale zamieszkałej w P., zarówno co do spadku w ogólności jak i co do gospodarstwa rolnego, na podstawie ustawy nabył m.in. mąż J. M. w ¼ części (kopia postanowienia k. 12).

Aktem poświadczenia dziedziczenia z dnia 12 kwietnia 2013 roku notariusz T. chowański poświadczył, że spadek po J. M. zmarłym 13 marca 2013 roku na podstawie testamentu notarialnego nabyła L. Ł.. Do kręgu spadkobierców ustawowych zmarłego należeli żona K. M. oraz czworo jego dzieci: P. M., D. N., S. M. oraz L. M..

W 1992 roku D. N. otrzymała darowiznę w postaci działki gruntu nr (...) o wartości 37.000 złotych oraz w kolejnych latach w postaci nakładów budowlanych w kwocie 3.370 złotych (zeznania U. K. k. 82v., zeznania K. M. k. 83. Zeznania G. Ł. k. 83, przesłuchanie stron k. 87-88 opinia biegłego S. W. k. 112-201).

W skład spadku po J. M. wchodził: 5/8 udziału w prawie własności gospodarstwa rolnego o wartości 360.825 złotych (opinia biegłego S. W. k. 63-114).

Apelację do tego rozstrzygnięcia złożyła powódka zaskarżając wyrok w części oddalającej powództwo i orzekającej o kosztach postępowania (punkty 2 i 3). Zarzuciła:

1. Naruszenie art. 233 poprzez błędną ocenę zebranego w sprawie materiału dowodowego a polegającą na zasądzeniu kwoty 4.733,12 zł., co już w uzasadnieniu orzeczenia Sąd uznał za błąd albowiem zasądzona kwota tytułem należnego powódce zachowku wina wynosić 10.961, 52 zł.,

2. błąd w ustaleniach faktycznych a polegający na zaliczeniu na poczet należnego zachowku darowizny otrzymanej przez powódkę od rodziców w 1992 r. w pełnej wysokości, podczas gdy zaliczeniu na należny powódce zachówek powinna podlegać tylko w ½ tej darowizny w kwocie 18.500 zł.

W oparciu o te zrzuty wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i zasądzenie od pozwanej na rzecz powódki kwoty 29.461, 52 zł. wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 4.12.2014 r. do dnia 31.12.2015 r. , z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 1.10.2016 r. do dnia zapłaty i zasądzenie zwrotu kosztów postępowania.

Pozwana wniosła o oddalenie apelacji w części ponad kwotę 6.228,40 zł i zasądzenie zwrotu kosztów postępowania.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja jest częściowo zasadna.

Ustalenia Sądu Rejonowego są poprawne ale niepełne i Sąd w oparciu o nie błędnie obliczył wysokość należnego powódce zachowku.

Wartość całego gospodarstwa stanowiącego współwłasność M. M. i J. M. wynosi 577.320 zł

(dowód opinia biegłego S. W., k- 170- akt).

Spadkodawcy w chwili śmierci przysługiwało 5/8 udziału w tym gospodarstwie, czyli jego udział miał wartość 360.825 zł .

Powódka otrzymała darowizny od swoich rodziców w wysokości 40.370 zł (37.000 zł – wartość darowanej nieruchomości + 3370 zł wartość nakładów na nieruchomość).

(dowód: opinia biegłego S. W., k-171 akt)

Należy pamiętać, że podmioty uprawnione do wystąpienia z roszczeniem o zapłatę sumy pieniężnej potrzebnej do pokrycia zachowku to:

1. podmioty należące do kręgu osób uprawnionych do zachowku
2. i tylko te z nich, które nie otrzymały należnego im zachowku:
  - a. bądź w postaci uczynionej przez spadkodawcę darowizny,
  - b. bądź w postaci zapisu windykacyjnego,
  - c. bądź w postaci powołania do spadku
  - d. bądź w postaci zapisu zwykłego

Dla prawidłowego obliczenia zachowku niezbędne jest:

1. w pierwszej kolejności ustalenie **udziału spadkowego** przy dziedziczeniu ustawowym (art. 991 § 1 k.c.); udział ten jest wyrażony odpowiednim ułamkiem;
2. następnie **ustalenie udziału spadkowego stanowiącego podstawę do obliczenia zachowku** (art. 992 k.c.); udział ten jest wyrażony odpowiednim ułamkiem (niekiedy udziały określone w punkcie 1 i 2 się pokrywają, ale nie zawsze);
3. ustalenie **udziału zachowkowego**, który jest również wyrażony odpowiednim ułamkiem (stanowi iloczyn ułamka wyrażającego udział spadkowy stanowiący podstawę do obliczenia zachowku i ułamka 2/3 lub 1/2 stosownie do dyspozycji art. 991 § 1 k.c.)
4. ustalenie **substratu zachowku** (wartość czystego spadku powiększona o wartość oznaczonych darowizn i wartość zapisów windykacyjnych)
5. obliczenie **wysokości zachowku** przez pomnożenie substratu zachowku przez ułamek wyrażający udział zachowkowy.

W niniejszej sprawie uprawniona do zachowku jest powódka, gdyż nie odziedziczyła ona spadku, a wartość otrzymanych darowizn nie wyczerpuje jej udziału zachowkowego.

Udział spadkowy powódki w wypadku dziedziczenia ustawowego wynosiłby 3/16 części i ten udział jest tożsamy z udziałem spadkowym stanowiącym podstawę obliczenia zachowku. W tej sytuacji jej udział zachowkowi wynosi 3/32 części.

Natomiast substrat zachowku wynosi kwotę 381.010 zł (wartość spadku po J. M. wynosi 360.825 zł + połowa wartości darowizn dokonanych przez rodziców na rzecz powódki – 20.185 zł)

Wysokość zachowku wynosi 35.719,68 zł (381.010 zł x 3/32).

Natomiast wartość roszczenia zachowkowego powódki wynosi 15.534,68 zł (od wysokości należnego jej zachowku należy odliczyć wartość zaliczalnych darowizn – 35.719,68 zł – 20.185 zł).

W tym więc zakresie należało zmienić zaskarżony wyrok, gdyż Sąd zasądził kwotę wynikającą z błędnego obliczenia wartości roszczenia zachowkowego.

W pozostałym zakresie apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd nie uwzględnił również wniosku pozwanej o rozłożenie zasądzonej kwoty na stosowne raty. Sytuacja materialna pozwanej przedstawiona w jej piśmie z dnia 10 lutego 2017 r. jest na tyle zła – miesięczny dochód na utrzymanie czteroosobowej rodziny wynosi 2500 zł - że dokonanie spłaty w ratach przedstawiających dla powódki realną wartość nie jest możliwe. W takiej sytuacji rozkładnia świadczenia na raty nie jest celowe, a spłata musi być dokonana z pieniędzy pochodzących ze sprzedaży części niemałego przecież majątku.

Orzeczenie o kosztach skorygowano w zaskarżonej części uwzględniając, że powódka wygrała proces jedynie w 33%, a apelację jej uwzględniono też w 1/3 części.

Mając na uwadze powyższe okoliczności należało, zgodnie z art. 385 i 386 k.p.c., orzec jak w sentencji.

Wojciech Vogt Barbara Mokras Janusz Roszewski